

2025-05-22
S2025/01036**Socialdepartementet**Myndigheten för familjerätt och
föräldraskapsstöd
Socialstyrelsen

Uppdrag om stärkt föräldraskapsstöd före, under och efter en placering av barn utanför det egna hemmet

Regeringens beslut

Regeringen ger Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF) och Socialstyrelsen i uppdrag att kartlägga de insatser, aktiviteter och verksamheter som riktas till föräldrar i syfte att stärka föräldraförmågan och relationen mellan förälder och barn (föräldraskapsstöd) före, under och efter att barnet placeras utanför det egna hemmet och när barnet avtjänar sluten ungdomsvård. Tiden efter placering avser tiden som följer efter det att barnet har flyttat tillbaka till det egna hemmet.

Uppdraget avser såväl universellt som riktat föräldraskapsstöd, däribland insatser i öppenvårdsform som beslutas av socialnämnden, till barnets föräldrar, vårdnadshavare eller andra närstående vuxna som barnet betraktar som förälder. I uppdraget ingår även att analysera och ta ställning till om tillgängligt föräldraskapsstöd motsvarar föräldrarnas behov och om det är anpassat utifrån både föräldrarnas och barnets behov, däribland behovet av praktiskt stöd. Vidare ingår att lämna konkreta förslag på hur stödet kan stärkas för målgruppen. Arbetet ska samordnas av MFoF.

MFoF och Socialstyrelsen ska när uppdraget genomförs inhämta kunskap och erfarenheter från Barnombudsmannen, Kriminalvården, Linköpings universitet (Barnafrid – nationellt centrum för kunskap om våld mot barn), länsstyrelserna, Myndigheten för delaktighet, Polismyndigheten och Statens institutionsstyrelse. MFoF och Socialstyrelsen ska även inhämta kunskap och erfarenheter från kommuner, regioner och andra berörda aktörer, såsom Sveriges Kommuner och Regioner samt relevanta civilsamhälles-

organisationer. Vidare ska MFoF och Socialstyrelsen beakta föräldrars och barns åsikter och erfarenheter.

En utgångspunkt vid genomförandet av uppdraget ska vara FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) och FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. I genomförandet av uppdraget ska även ett jämställdhetsperspektiv beaktas.

MFoF och Socialstyrelsen ska hålla Regeringskansliet (Socialdepartementet) informerade om hur arbetet med uppdraget fortskrider. Myndigheterna ska senast den 1 februari 2027 lämna en gemensam skriftlig redovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet). Redovisningen ska hänvisa till diarienumret för detta beslut.

För uppdraget får MFoF under 2025 använda högst 2 000 000 kronor som ska redovisas mot det under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetåret 2025 uppförda anslaget 4:7 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m., anslagsposten 10 Stärkt föräldraskapsstöd.

För uppdraget får Socialstyrelsen under 2025 använda högst 2 000 000 kronor som ska redovisas mot det under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetåret 2025 uppförda anslaget 4:7 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m., anslagsposten 4 Utvecklingsmedel.

Skälen för regeringens beslut

Sedan 2023 genomför regeringen en stor satsning på föräldraskapsstöd som uppgår till 400 000 000 kronor per år. Regeringen har bl.a. gett MFoF i uppdrag att under 2023–2025 betala ut och följa upp statsbidrag om 375 000 000 kronor till kommuner och regioner för föräldraskapsstödjande insatser. Vidare har regeringen gett MFoF i uppdrag att under 2025–2028 genomföra intensifierade insatser för att åstadkomma ett mer tillgängligt och målgruppsanpassat föräldraskapsstöd.

Föräldraskapsstöd utgår främst från befintliga strukturer och arenor såsom mödrahälsovård, barnhälsovård och socialtjänstens öppna verksamhet. Förskola och skola ska skapa de bästa möjliga förutsättningar för barns och elevers utveckling och lärande och kan i sitt samarbete med föräldrar spela en roll i föräldrastödjande arbete. Stödet kan se olika ut och exempelvis

innebära information, krishantering, samtalsstöd och föräldraskapsstödjande insatser.

Att vara förälder till ett barn som vårdas utanför det egna hemmet kan innebära särskilt stora behov av stöd utifrån rollen som förälder på avstånd. I studien Förälder på avstånd (Melke, A. m.fl. 2022 Göteborgsregionen) framkommer att de allra flesta föräldrar bedöms behöva stöd för att fungera som föräldrar på avstånd, men att få har ett tillräckligt stöd. Studien visar på ett behov av att undersöka vidare vilken typ av stöd som erbjuds och vilket stöd som föräldrarna är i behov av.

I promemorian En lag om insatser inom socialtjänsten till vårdnadshavare, barn och unga när samtycke saknas (Ds 2024:30) anges att det stöd som vårdnadshavare många gånger har behov av är av praktisk karaktär. Det kan t.ex. handla om att vårdnadshavare har behov av hjälp i kontakten med myndigheter eller hjälp med att förstå innehållet i olika handlingar. Vidare framgår att de insatser som erbjuds vårdnadshavare i dag inriktas huvudsakligen på behandling och ges huvudsakligen på socialkontoret. Vårdnadshavare får inte alltid hjälp med hur kunskaperna ska omsättas i praktiken. I promemorian görs bedömningen att det saknas insatstyper till vårdnadshavare som innehåller praktisk hjälp.

Att stärka föräldraförmågan är centralt för att främja barns hälsa och utveckling. Genom att stödja föräldrar i föräldraskapet kan utvecklingen av allvarigare problem längre fram i barns liv förebyggas. Regeringen anser därför att det finns skäl att ytterligare intensifiera arbetet för att nå de målgrupper som har störst behov av stöd i sitt föräldraskap.

I artikel 18.2 i FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) betonas vikten av att föräldrar och vårdnadshavare ges lämpligt stöd när de fullgör sitt ansvar för barnets uppfostran i syfte att garantera och främja de rättigheter som anges i konventionen. Av socialtjänstlagen framgår att socialnämnden är skyldig att lämna vårdnadshavare och föräldrar råd, stöd och annan hjälp som de behöver när deras barn placeras utanför det egna hemmet. Stödet kan se olika ut och exempelvis innebära information, krishantering, samtalsstöd och föräldraskapsstödjande insatser.

Regeringen beräknar att totalt 4 500 000 kronor kommer att avsättas för uppdraget för 2026, under förutsättning att riksdagen anvisat medel för det aktuella anslaget.

På regeringens vägnar

Jacob Forssmed

Emma Tengwall

Kopia till

Barnombudsmannen

Kriminalvården

Linköpings universitet (Barnafrid – Nationellt centrum för kunskap om våld mot barn)

Länsstyrelserna

Myndigheten för delaktighet

Polismyndigheten

riksdagens socialutskott

Statens institutionsstyrelse

Sveriges Kommuner och Regioner